

LUND UNIVERSITY

Mellem riller og revner

Rekonstruktion og nytolkning af 500 års mønthistorie under Lunds domkirkes korstole

Ingvardson, Gitte

Published in:
Myntstudier

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Ingvardson, G. (2023). Mellem riller og revner: Rekonstruktion og nytolkning af 500 års mønthistorie under Lunds domkirkes korstole. *Myntstudier*, 2023(1), 1-26.

Total number of authors:
1

Creative Commons License:
CC BY

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

myntstudier

2023:1- december

Mynttidskriften på Internet

www.su.se/numismatiska-forskningsgruppen

Mellem riller og revner – Rekonstruktion og nytolkning af 500 års mønthistorie under Lunds domkirkes korstole

Gitte T. Ingvarsson

Da Lunds domkirke i 1833 flyttede kirkens korstole op-
dagede præst Nils Johan Ekdahl et af de mest eneståen-
de arkæologiske fund fra Skånes middelalderhistorie,
med blandt meget andet 432 primært middelalderlige
mønter. Allerede året efter fundets opdagelse blev
møntfundene delt mellem Kungliga Myntkabinettet i
Stockholm og Historiska museets møntkabinet i Lund.
Viden om hvilke mønter, der kommer fra fundet, er des-
værre gået tabt over årene, men en delvis rekonstrukti-
on af fundets sammensætning er mulig via opgørelser
over mønternes fordeling udfærdiget i 1834. Korsstols-
fundet må betragtes som den tidligst kendte samling
af kirkefundsmønter; en fundgruppe, der fra 1950'erne
og frem har udgjort en af grundpillerne i numismatisk
forskning i Skandinavien. Korstolsfundet adskiller sig
fra andre kirkefund, idet det er muligt at knytte de 432
mønter til en historisk defineret social gruppe. Det nu-
mismatiske materiale giver derved et enestående ind-
blik i den religiøse elites møntbrug, og udgør et vig-
tigt forskningsbidrag til vores samlede forståelse af de
skandinaviske kirkers talrige kirkegulvsfund.

Korstolenes konstruktion, datering og brug

Korstolene opførtes omkring 1350. I forbindelse med
en større renovering af kirken flyttedes stolene i 1833

Redaktionelt

Myntstudier utges av Numismatiska
Forskningsgruppen (Gunnar Ekströms
professur i numismatik och penning-
historia) vid Stockholms Universitet.
Ansvarig utgivare och redaktör är
Jens Christian Moesgaard. Artiklarna
kommer enbart att behandla mynt och
därmed relaterad information, d.v.s
inte medaljer, sedlar och polletter.

Distribution sker endast i detta
elektroniska format (PDF). Artikel-
manus och bilder skickas till:
jens.christian.moesgaard@ark.su.se

Innehåll

Mellem riller og revner – Rekonstruktion og nytolkning af 500 års mønthistorie under Lunds domkirkes korstole <i>Gitte T. Ingvarsson</i>	1
Olsborgsklippingen: Ett bortglömt myntfynd från Naverstads socken, Bohuslän <i>Anton Larsson</i>	27
Cirkulationen av Erik av Pommerns kopparsterling i medeltida Danmark <i>Albin Hedin</i>	30
Nya denarimitationer inom Hulters- tad-Uggårde- och Venus Victrix- gruppen <i>Lennart Lind</i>	38
Ett unikt exemplar från Reval – vad är det? <i>Ivar Leimus</i>	43

Fig. 1: Akvarel af højkoret med korstole umiddelbart inden den omfattende renovering af domkirken i 1833, hvor korstolene blev afmonteret og midlertidigt flyttet ned i krypten. Af F. Ahlgren.

til krypten (Brunius 1836, 147). I dag findes dele af stolene genopsat i to rækker langs nord- og sydsiden af koret. Stolene er bygget af egetræ, der er dendrokronologisk dateret til 1355± 5 år. Det er sandsynligt, at stolene produceredes kort efter fædning (Callahan 1983, 17–24). Korstolene var konstrueret som to spejlvendte L-formerede sammenhængende rækker af stole. Langsiderne bestod af to stolerækker, hvor forreste række var placeret direkte på gulvet, mens bagerste række var forhøjet og forsynet med baldakiner. Længst mod vest med front mod alteret var otte stole opført i en enkelt række af forhøjede stole med baldakiner med små foranstående skabe med lås. Langsiderne bestod af 20 forhøjede stole med baldakin på

hver side, og 29 simple stole i forreste række, fig. 1. Hjørnestole og stole ved indgange blev ikke anvendt, således var i alt 75 stole formentlig i brug (Manhag 2021, 414–415).

Stolene var i daglig brug af Domkapitlets medlemmer i forbindelse med messer og bønner frem til reformationen i 1536. Efter reformationen blev stolene forsat brugt, men i mindre udstrækning. I 1666 etablerede den svenske regering Lunds Universitet og tildelte ved samme lejlighed Domkapitlets godsbesiddelser til universitet, så snart disse blev ledige. Domkapitlet opløstes ved kongebrev i 1671. Herefter var korstolenes funktion reduceret til lejlighedsvis brug i forbindelse med ceremonielle aktiviteter, som for eksempel ved overrækkelse af ph.d.

grader (Barnekow 1946, 38; Manhag 2021, 414–415). En tradition, der holdes i hævd, idet domkirken stadig danner rammen om disse fejring.

Korstolenes anvendere bestod formentlig af prælater (højstående gejstlige), kannikker, kannikkevikarer, korpræster, dekaner (forstander for Domkapitlet) og elever (Manhag 2021, 416). Stolene længst mod vest med front mod alteret var forbeholdt de højst rangerende medlemmer af domkapitlet, mens dekaner sad på de to stole tættest på alteret (Manhag 2021, fig. 3). Almindelige kannikker og kannikkevikarer anvendte de bagerste stolerækker langs nord- og sydsiden, mens elever formentlig var placeret på de simple forreste rækker.

Ekdals undersøgelser

Korstolsfundet publiceredes første gang i 1836 af professor Carl Georg Brunius, der stod for overvågningen af en omfattende renovering af Domkirken, hvor også korstolene blev flyttet (Brunius 1836, 147). Arkivstudier af museumsinspektør Andreas Manhag¹ har imidlertid frembragt et ikke tidligere erkendt dokument, der viser, at det ikke var Brunius men Ekdahl, der overvågede nedtagningen af korstolene, og som dermed også gjorde og registrerede fundet (Manhag 2021, 418). Dokumentet består af Ekdahls optegnelser fra dagene 16.–24. august, hvor korstolene blev fjernet (Ekdahl 1833a). Det fremgår af Ekdahls optegnelser, at de første fund var tre mønter, beskrevet som 2 små brakteater og en Erik XIII penning.

”Derefter börjndes rifningen kl ½7....Ved nedre Stolradens borttagande funnds redan 2^{ne} små brakteater af silver och en penning af Erik XIII^s. Vid middagstiden då nedtagningen ad den övre stolraden börjades funnds

4 penningar, hvoraf likväl en förkom innan arbetarne lemnade dem ifrån sig. Af de 3 igenblivne var en brakteat och 2^{ne} präglade på begge sidor. Den ena tyktes vara från nämde E^s tid, den andra var otydlig.” (Ekdahl 1833a, fra Ekdahls optegnelser d. 16. august 1833, transkription forfatteren).

Selv om de første tre mønter blev gjort under den forreste stolerække, er dette et ukarakteristisk træk. Langt hovedparten af det øvrige fundmateriale er gjort i det støv og smuds, der havde samlet sig under de forhøjede bagerste stolerækker med baldakiner.

”D. 17 Aug. Kl. 5½ på morgonen infann sig professor Brunius....Med Brunius ofverenskom jag att det dam, som låg under munkbänkarne til ungefär ½ als djupte skulle först bäres bort innan rifningen börjades. Under det detta bortbars, hittades 15 mynt (mest bracteater), 3 gamla knifvar med benskaft, åtskilliga papperslappar af gamla anteckningar från 1400-talet...” (Ekdahl 1833a, fra Ekdahls optegnelser d. 17. august 1833, transkription forfatteren).

I sine beskrivelser opdeler Ekdahl stolene i nord- og sydrækken og adskiller forreste og bagerste rækker, men differentierer ikke mellem stolene på langsiden og de vestligste stole med front mod alteret, der var forsynet med skab. Det præcise fundsted for nogle genstande er noteret i Ekdahls optegnelser, men hovedparten er blot henført til enten syd eller nordsiden. Den fremsynede præst forstod hurtigt fundets betydning, og besluttede at solde smudslaget under stolene.

”..Jag legde strax 2^{ne} karlar, som böjade sålla soporna eller dammet som låg under stolarna och fann på detta sätt ungefär 100 äldre silfvermynt mest bracteater, jemte en del

1 Tak til Andreas Manhag for værdifulde informationer og diskussioner.

N° 7 med messingbenaft skæft og
 bladet næsten aldeles forløst af
 rust, 5 $\frac{1}{2}$ tom læng, qvartiggende
 i sin mykret endest arbejdet skive.

N° 8 næsten skæft 5 $\frac{1}{2}$ t. læng.

N° 9 med messingbenaft træskæft
 5 $\frac{1}{2}$ t. læng 1 $\frac{1}{2}$ t. bred, val. liden skælle.

N° 10 med messingbenaft skæft 5 t. læng
 Bladet har endnu en og anden
 blank flæsk efter den forudne
 poleringen.

N° 11 med rødt og slætt træskæft
 og 3 $\frac{1}{2}$ tom læng, og 1 $\frac{1}{2}$ t. bred.
 Nibben afbruten.

Desuden findes skæfter af 11
 knivæer.

N° 12 med messingbenaft træskæft
 3 $\frac{1}{2}$ t. læng og 1 $\frac{1}{2}$ t. læng, og 1 $\frac{1}{2}$ t. bred.
 Nibben afbruten.

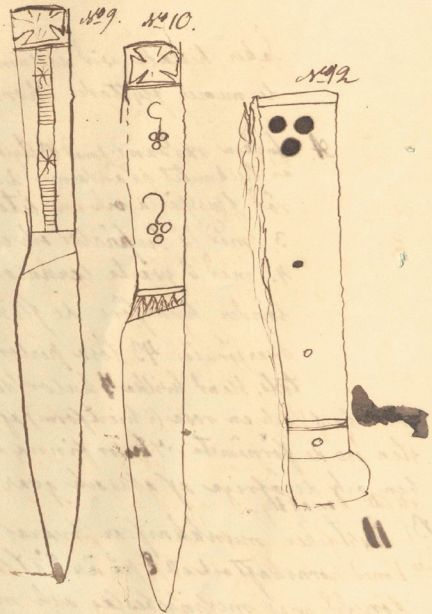

Fig. 2: Udsnit af Ekdahls detaljerede liste med beskrivelser af de genstande, der blev fundet under korstolene (Ekdahl 1833b).

små papperslappar med skrift på...” (Ekdahl 1833a, fra Ekdahls optegnelser d. 17. august 1833, transkription forfatteren).

Hovedparten af de mindre genstande, heriblandt mønterne, er fundet ved soldning, og kan således kun henføres til enten syd- eller nordsiden. Ekdahl noterer, at der er forskel på tykkelsen af smudslaget under stolene. Manhag har på baggrund af Ekdahls protokol estimeret tykkelsen på det fundforende smudslag under korstolene (Manhag 2021, 419). Laget var tykkere og mere jævnt fordelt under den sydlige stolerække i forhold til den nordlige stolerække, hvor smudslaget var ujævnt fordelt. Det tykkeste lag fandtes dog under den nordlige række i området længst mod øst tættest på

alteret. Manhag har argumenteret for, at dette formentlig var Dekanens stol. Smudslaget indikerer altså generel større aktivitet ved den sydlige række, hvilket også ses i fundmængden, der generelt var større under den sydlige række end under den nordlige række (Manhag 2021, fig. 3). Dette gælder også for møntfundene. Ekdahl opsummerer, at der om aftenen d. 20. august var fremkommet 350 mønter under den sydlige stolerække, mens soldningen d. 21. og 22. august af smudslaget under den nordlige stolerække frembragte i alt 100 mønter (Ekdahl 1833a).

Fundets sammensætning

Ekdahl udfærdigede i november 1833 en detaljeret fundliste med nøje beskrivelser og

Kort förteckning på de under Hovrättarne i Lund's domkyrka hittade föremål.

- 1° Mynten, till antalet . . . se N^o Hildebrands förteckning A.
- 2° Distiker, tankespråk, Besvärjningsformel, skrifter och skriftfragmenter från Medeltiden, Musikalier och fragment af Codices oc. B. pag. 1-20.
- 3° 4 stycken radband jemte 50 lösa pärlor af olika radband. B. 21.
- 4° 23 knifvar och andra verktyg. B. 21-23.
- 5° 4 knifskidor. B. 23.
- 6° 16 Skrifspift eller stiler B. 23.
- 7° Ett upplikt instrument med en helgonbild på skaftet B. 23.
- 8° Ett målhus m. m. B. 23.
- 9° 5 fragmenter af likamångra tvåddammar B. 23.
- 10° Fragment af en flagell. B. 23.
- 11° 3° Sandaler. B. 23.
- 12° En gördelsum. B. 24.
- 13° Ett blååhorn. B. 24.
- 14° Båspännen, bokremmar med nålar, knappformar, knolor, glasbitar af gamla colorerade fenster och glaskärl m. m.
- 15° En del kort 20 till antalet, de flesta af en lek från slutet af 14 eller början af 1500 talet. B. 24, 25. jemte 2° tärningar. B. 25.
- 16° Ett sigill af Tenn eller bly. B. 25.
- 17° Ett litet blykapell. B. 25.
- 18° 3° Nycklar. B. 25.
- 19° En brödderad prydnad till en måsfåske. B. 25.
- 20° 2° slipade keramikstolar, hvilka tillhört något smycke. B. 26.

Fig. 3: Summarisk fundöversigt utfärdigad af Ekdahl. Under punkt 1 framgår det, att möntlisten är utförd af Hildebrand (Ekdahl 1833b).

tegninger af udvalgte genstande, fig. 2. Især det spændende materiale af noter, breve og små papirstrimler med aforismer blev nøje transskriberet (Ekdahl 1833b, Manhag 2021, 423–433). I tilknytning til den detaljerede fundliste udfærdigede Ekdahl en fundoversigt, fig. 3. Af fundoversigten fremgår det, at mønterne blev inventeret af M^r [Magister] Hildebrand. Bror Emil Hildebrand var docent i numismatik ved Lunds Universitet og amanuensis ved Historiska museet i Lund, og arbejdede fra 1832 som assistent ved det Kungliga Myntkabinetet i Stockholm. Nærmeste kilder til mønternes sammensætning er således Hildebrands inventering. Der findes to møntlister. Håndskriften afslører, at begge er udfærdiget af Hildebrand. Listerne beskriver/identificerer mønterne og anfører, hvilke mønter der tilfaldt møntkabinetterne i henholdsvis Stockholm og Lund. Den ene liste er dateret til 1834, den anden liste er knap så detaljeret og er uden år (Hildebrand 1834; uden år). Møntlisterne er stort set identiske, dog med undtagelse af visse uoverensstemmelser i antal og fordelingsnøglen. Det antages her, at den mest udførlige liste fra 1834, angiver det korrekte antal mønter. I alt 432 mønter fordelt på 91 til Stockholm og 341 til Lund, bilag 1.

Ud over mønterne består de største fundgrupper af

- Skriftfragment bestående af breve, lister og små papirsapper med aforismer, der formentlig har fungeret som bogmærker (Ekdahl 1833b; Manhag 2021, 423–433).
- Skriverskaber; penne², 16 grifler, et helt og fem fragmenterede blækhuse, to krystaller, der antageligt har fungeret som forstørrelsesglas, og et segl (Manhag 2021, 432–436).
- Knive, der formodentlig har hængt i

kannikernes bæltter (Ekdahl 1833b).

- 50 perler fra bedekranse (Ekdahl 1833b).

Af de mere kuriøse fund kan nævnes fragment af flagrum, tre sko, kors fra en messehagel og 20 spillekort (Ekdahl 1833b).

Mønterne

Da mønternes proveniens er gået tabt beror rekonstruktionen af fundet på Hildebrands beskrivelser i møntlisterne (Hildebrand uden år; 1834). Bilag 2 rummer den transskription, tolkning og refleksion, der ligger til grund for rekonstruktionen. Desværre er beskrivelserne i mange tilfælde ikke nøjagtige nok til at understøtte en præcis bestemmelse. Et eksempel er de seks mønter, der er beskrevet:

Danska Mynt

a) Före Unionen

- Mynt från Borgarkrigen

Mynt med Laurentii halster, slagen i Lund

St. Laurentius rist findes på danske penninge (de såkaldte borgerkrigsmønter) fra Erik Plovpenning (1241–1250) til Magnus Eriksson/Valdemar Atterdag (i Skåne, 1332–1360/1360–1375) (Grinder-Hansen 1996). Ud fra beskrivelsen kan mønterne således ikke dateres nærmere end 1241–1375. Der er forskel på den kronologiske profil af ”borgerkrigsmønter” i henholdsvis Vestdanmark (Nørrejylland og Fyn) og Østdanmark (Sjælland og Skåne).³ Ser man på fordelingen af mønter præget under Erik Menveds og Christoffer 2’s regeringsperioder er der markant flere mønter fra starten af deres regeringsperioder henholdsvis 1290–1299 og 1319–1329. Det antyder, at man ved tronskif-

2 Pennene fremgår ikke af Ekdahl liste, men findes beskrevet i Ekdahl beretelse om nedrivningen af korstolene

3 Fundmaterialet fra Sønderjylland er meget begrænset.

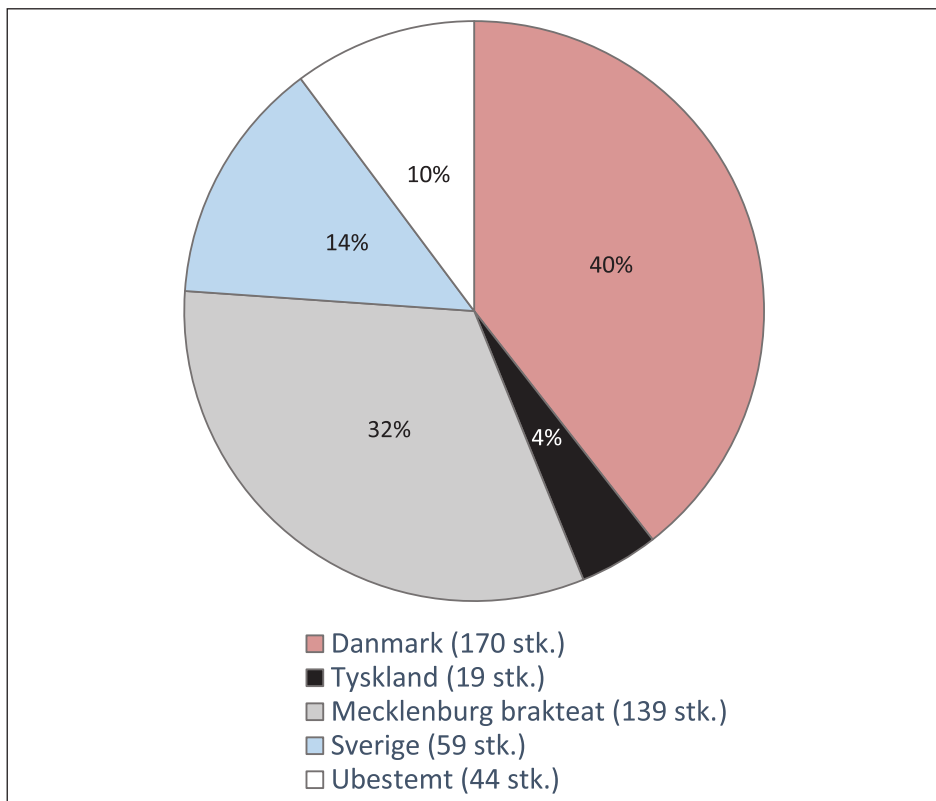

Fig. 4: Korstolsmønterne fordelt efter udmøntningssted.

tet var særlig omhyggelig med at omskifte mønter, mens der var en større tolerance over for ældre mønter, så længe det var den siddende konges udmøntninger (Ingvardson 2016, 83–84). Mønternes omløbstid havde stor betydning for antallet af tabte mønter (Grinder-Hansen 1994, 70–73). De store fundmængder fra perioderne 1290–1299 og 1319–1329 afspejler således ikke nødvendigvis større udmøntningstal, men længere cirkulationsperiode. På Sjælland og i Skåne ses der derimod en jævn fordeling af mønter frem til de to årtier, der dækker Christoffer 2's regeringsperiode, hvorefter der sker en markant stigning. Dette tyder på, at omløbstiden for "borgerkrigsmønter" formentlig var forholdsvis kort i Østdanmark (Ing-

vardson 2016, 83–84). Træet til korstolene er som nævnt fældet omkring 1355 +/-5 år. Da Ekdahls optegnelse tydeligt angiver, at mønterne er fundet umiddelbart under stolene og ikke i gulvet, kan det konkluderes at mønterne er tabt eller deponeret efter midten af 1300-tallet. Det er således mest sandsynligt, at de omtalte seks mønter er præget under Magnus Erikssons regeringsperiode. Fem mønter kan imidlertid med sikkerhed dateres til 1330'erne. Mønterne er beskrevet som

Danska Mynt

- a) Före Unionen
  - Mynt från Borgarkrigen
  - Mynt på Adv. en Nyckel; på Rev. ett Torn.

Kombinationen nøgle og tårn findes kun på en mønttype, der formentlig er præget i Lund i 1330'erne⁴ og de fem mønter dokumenteres dermed, at mønter præget 20–30 år før opførelsen af korstolene er at finde blandt materialet. I de tilfælde hvor ”borgerkrigsmønter” på baggrund af beskrivelsen dateres bredt til 1241–1375, er det tidligst mulige prægetidspunkt derfor sat til 1330 i den kronologiske analyse.

Danske, tyske og svenske mønter er identificerede. Ældste identificerede mønt er den nævnte Lundmønt præget i 1330'erne og yngste er en Frederik I (1720–1751) öre. Under korstolens primære funktionstid var Skåne dansk, og ikke overraskende er hovedparten af de identificerede mønter danske (39 %), fig. 4. En Christian IV 2 skilling fra 1632 er den yngste danske mønt. De hyppigst repræsenterede danske mønttyper er illustreret i fig. 5:

- Erik af Pommern hulpenning (33 stk.)
- Kristoffer II/Magnus Eriksson/Valdemar Atterdag penning (26 stk.)
- Hans hvid (25 stk.)
- Christian I hvid (23 stk.)
- Erik af Pommern kobbersterling (18 stk.)

Desværre findes der ikke en samlet opdateret oversigt over kirkefundne mønter i Danmark. Sammensætningen af fund fra de enkelte kirker varierer, og beror i høj grad på udgravningsaktiviteter og metoder, såvel som kirkernes bygningshistorie i forhold til renoveringer og valg af indretning. Det er f.eks. dokumenteret, at gulvenes udformning spiller en afgørende rolle for, hvor mange mønter der optræder i kirkerne. Generelt kan det siges, at kirker med trægulve, hvor mønter kunne ”gemme” sig mellem

planker og revner, genererer et større antal mønter, end kirker med sten og flise gulve (Ingvardson 2021; Rensbro 2021). Den seneste samlede opgørelse over kirkefund er foretaget af J. S. Jensen i 1977. Af denne fremgår det, at de hyppigst repræsenterede danske mønttyper i korstolsfundet svarer til det generelle fundbillede for danske kirkemønter, hvor nøjagtig disse mønttyper udgør hovedgrupperne (Jensen 1977, 298).

Mecklenburg/oksehoved brakteater udgør med 33% typemæssigt den største enkelte møntgruppe, fig. 6. Mønterne er beskrevet som ”Bracteater med Mecklenburgska Oxhufvudet”. Bracteater med oksehoved prægedes i Mecklenburg fra slutningen af 1300-tallet (Oertzen 1900). Oksehovedbracteater er endvidere så udbredte i skandinaviske kirker, at det er blevet foreslået, at visse typer prægedes i Sverige (Sæther 1995). Ligesom en imitation kan være udmøntet af Valdemar Atterdag i Flensborg (Grinder-Hansen 1996, 203) Mønternes lange prægeperiode og omløbstid betyder, at de 139 mønter ikke kan dateres nærmere end fra ca. 1365 til ca. 1500. Andelen af oksehovedbracteater i korstolsfundet er væsentligt højere end andelen af oksehovedbracteater i danske kirkegulvsmønter generelt, hvor typen dog stadigvæk udgør omkring 15% (Jensen 1977, 298). Nitten mønter kan identificeres som tyske. De tyske byer, der udgør mønternes prægested, er angivet i listen, mens mønttypen/nominalen ikke er anført. Kun i et enkelt tilfælde kan det ud fra beskrivelsen ”Stralsunds Mynt med Bokst. S” godtgøres, at det er en witten (Jesse 1928, nr. 497). Det er derfor heller ikke muligt at datere mønterne nærmere.

Endelig er 63 mønter tolket som svenske. Godt halvdelen (34 stk.) er beskrevet som

---

4 Bestemmelse ifølge Keld Grinder Hansen (2000): 1330–1339, Lund; Mansfeld-Büllner (1887) Kristoffer 2, Lund, nr. 532; Sømod (2000) daterer typen til 1332–1333, Kristoffer 2, Lund, D 504; Kaaber (1996) 1344, København, nr. 152–04; Bornestaf (1993): Kristoffer 2, Lund, ca. 1325, nr. 6.

Erik af Pommern (1396-1439)
Hulpenny: 33 stk.

"Borgerkrigsmønter"
(1319-1360): 26 stk.

Hans (1481-1315)
Hvid: 25 stk.

Christian I (1448-1481)
Hvid: 23 stk.

Erik af Pommern (1396-1439)
Koppersterling: 18 stk.

2 cm

Fig. 5: Typeeksempler på de hyppigst repræsenterede danske mønttyper i korstolsfundet. De afbillede mønter tilhører ikke korstolsfundet, og findes i Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling i København. Fotos Nationalmuseet, Danmark CC-BY-SA

Danska Mynt

b) Under Unionen

– Erik af Pommern

Bracteater med Bokst. E, utan tvivel från Eriks tid (Hildebrand 1834)

34 Bracteater med bokst. E troligen från Erik af Pomern tid (Hildebrand uden år)

Denne gruppe er tolket som svenske E brakteater præget under Magnus Eriksson eller Albrekt af Mecklenburg og dateres til 1354–1370 (Lagerqvist 1970, grup. XXVIII/XXX). Årsagen til at Hildebrand henfører E brakteaterne til Erik af Pommern er uvis. Tolkningen styrkes af at andelen af svenske mønter i Skåne generelt stiger fra 1360-erne, således at der ses en stigning i antallet af Lagerqvist grup. XXVIII fundet i Skåne i forhold til tidligere udmøntninger. Årsagen kan være, at der sker en nedgang i udmøntningstilladelse fra Lund i forbindelse med uroligheder knyttet til Valdemar Atterdags generobring af Skåne. Behovet for udenlandsk mønt har herefter været større (von Heijne 2014, 112–117).

Højkoret som ”lønningskontor”

I forbindelse med store kirkerestaureringer i 1950-erne, blev man opmærksom på, at der fandtes et stort antal mønter gemt i kirkerne gulve. Men henblik på at bjerge mønterne, indledte man derfor den praksis at solde al bortgravet jord fra gulvlagene. Praksissen generede et meget stort fundmateriale fra de danske kirkegulve, men metoden betød også at oplysninger om mønternes deponeringskontekst gik tabt. Siden 1970-erne har man været bevidst om at begrænse indgreb i kirkerne. Meget få kirker er derfor totalt udgravet efter moderne standarder, således at mønternes kontekst kan inddrages i tolkningen af deres betydning (Ingvardson 2016; 2021; Jensen 1977; Rensbro 2021;

Rensbro & Moesgaard 2021). Korstolsfundet adskiller sig fra andre kirkefund, ved at have en meget specifik og i tid såvel som rum skarpt afgrænset kontekst.

Diskussionen af kirkemønternes funktion og betydning har været centreret omkring, hvorvidt kirkegulvmønterne er resultat af bevidste rituelle deponeringer eller tilfældige tab i forbindelse donationer ved eksempel offerblokke og andre (Klackenberg 1992; Gullbekk *et al* 2021). Flere skriftlige kilder beskriver imidlertid, hvordan der dagligt blev uddelt penge til forskellige aktører i Lunds domkirke, og særligt til Domkapitlets medlemmer, der opholdt sig i højkoret, hvor korstolene var placeret.

I et gavebrev fra 1355, dvs. samtidigt med korstolenes opførelse, fremgår det, at ærkebisp Jakob, med henblik på at højne kannikernes levestandard, overdrog kannikerne i Lund en række ærkebiskoppelige rettigheder samt 200 nye skånske mark af ærkesædets godsindtægter til at dække de daglige distributioner i Lundekirkens kor.

”...Bland vore øvrige bekymringer er vel den største den, at vi med Guds hjælp sammen med vort højelskede Lundkapitel må kunne ordne det således, at kannikerne ved vor kirke, som med os skal styre og værne denne, kan udmærkes ved passende æresbevisninger og værdige gunstbevisninger, og at de må have et hæderligt underhold, som det sømmer sig....Ydermere giver vi de samme kanniker hvert år herefter i vor levetid en indtægt på 200 nye skånske mark af vort ærkebiskoppelige mensalgods til bestridelse af de daglige distributioner i koret i vor kirke i Lund på de enkelte dage i overensstemmelse med den fra gammel tid overholdte ordening; disse 200 mark påbyder vi skal årligt udgives, overgives og udbetales til kannikerne af kældermesteren og officieren i vor Lundgård, de nuværende eller de til enhver tid værende, til fælgende terminer, nemlig 100 mark på dagen for den hellige

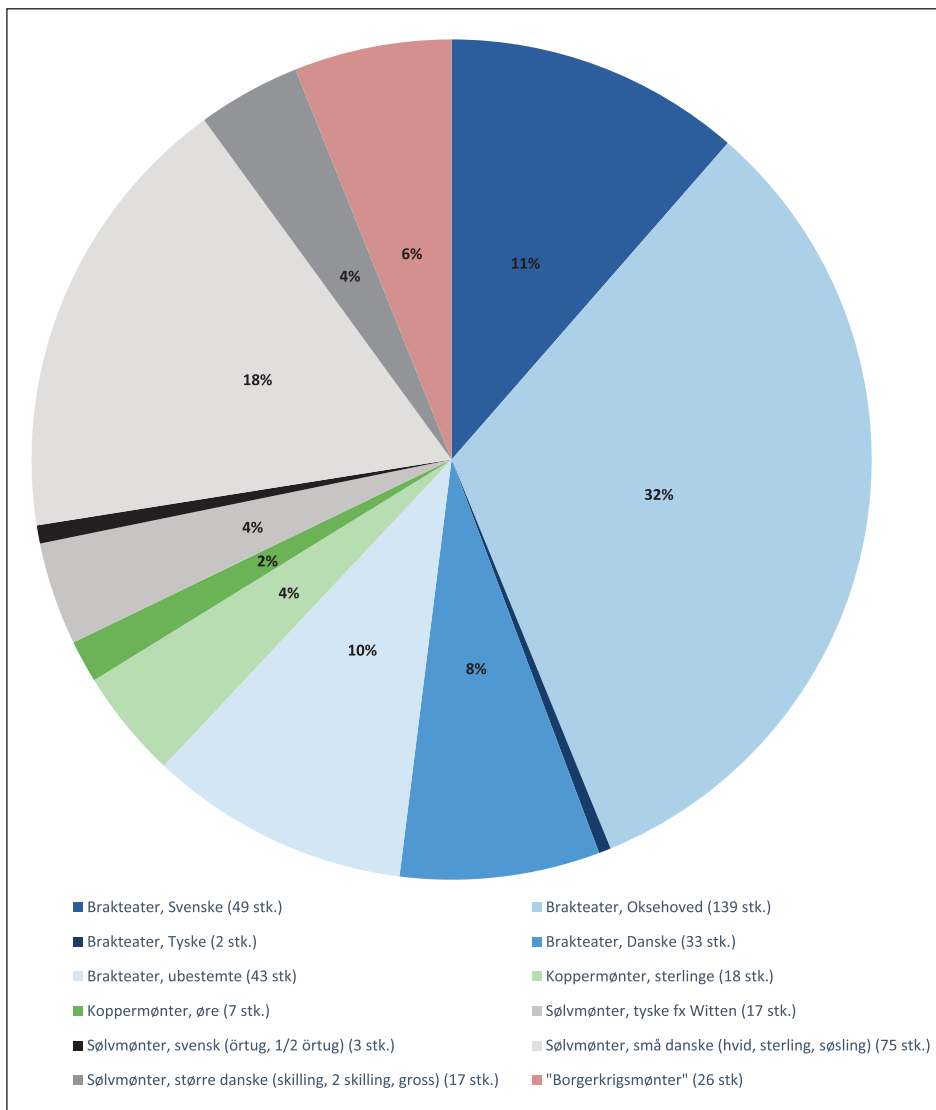

Fig. 6: Korstolsmønterne fordelt på mønttype. Små ensidigt prægede sølvbrakteater udgør ca. 60 % af materialet. Mønttypen kunne identificeres eller sandsynliggøres på i alt 417 mønter.

jomfru Marias himmelfart og de resterende 100 mark penge til næste midfastesøndag, således at de fornævnte distributioner i løbet af et år afholdes af disse to beløb, således som det er sagt ovenfor. Vi pålægger ydermere fornævnte kældermester og offi-

cial ved vor Lundgård, de nuværende eller de til enhver tid værende, i almindelighed og i særdeleshed, at de uden anden særligt påbud fra os og uden nogen vanskelighed og tøven rundhåndet udgiver, betaler, overgiver og anviser omtalte herrer kanni-

ker fornævnte pengesummer til fornævnte terminer, og ikke på nogen måde undlader det.”(Danmarks Riges Breve, 3. række, bind 4, nr. 251).

Gavebrevet angiver tydeligt, at midlerne skal anvendes til give kannikerne et ”hæderligt underhold”. De ”daglige distributioner i koret”, der omtales i brevet, må betyde at, kannikerne modtog betaling for deres ydelser i selve koret. Frem til 1500-tallet fungerede mark udelukkende som regnemønt i middelalderlige dokumenter. Udbetalingerne er formentlig foretaget i penninge, der var den eneste møntenhed i 1300-tallets Skåne. I 1355, hvor gavebrevet er udfærdiget, svarede en mark penge til 240 penninge (”borgerkrigsmønter”). Gavebrevet angiver dermed, at der på et år skulle uddeles 48000 penninge, svarende til 131 ”borgerkrigsmønter” om dagen, formentlig fordelt på de op til 40 kanniker og kannikevikarer, der sad på de bagerste ophøjede stolerækker. Det er værd at bemærke, at der i brevet henvises til ”i overensstemmelse med den fra gammel tid overholdte ordning”. Distributioner foregik altså også før 1355.

Svend Saxstrup, der var dekan ved domkapitlet, udfærdigede i 1404 sit testamente. Blandt meget andet testamenterede Saxstrup indtægterne fra en gård i Malmø til, at der årligt skulle afholdes to årtider, dvs. gudstjenester i Lunds domkirke (Netterstrøm 2021, 124). Testamentet beskriver meget nøje, hvordan pengene skulle fordeles.

”.Fremdeles overdrager jeg til nævnte Lundekirkens bygningsfond min gård i Malmø, som Gisela, enke efter Jakob Alfson, har lejet for en årlig leje af fem mark sølv at betale hvert år til en bestemt termin på den betingelse, at nævnte bygningsfonds værger, de nuværende eller de til enhver tid værende, for lejen af fornævnte gård skal holde to årtider, en for mig for en mark sølv at fordele

på følgende måde i Lundekirkens kor og nedenfor i kirken. For det første skal der gives kannikerne, som på selve dagen for min årtid har taget del i vigilierne og sjælemessen, to skilling grot, vikarerne, som ligeledes har taget del, 24 sterlinger, til dem, der celebrerer messer nedenfor i kirken, otte groter, præbendeindehaverne i koret, som ligeledes har taget del, to groter, de fattige peblinge og andre tiggende ti groter, fremdeles til dominikanerne to groter, fremdeles til franciskanerne to groter, fremdeles til nonnerne i Lund to groter, til ringerne i tårnet to groter. Fremdeles skal nævnte værger på lignende måde som min af fornævnte gård holde den anden årtid, nemlig for Bertold Pil og Bente, hans hustru og min søster, men resten af lejen af gården skal forbeholdes til nytte for Lundekirkens nævnte bygningsfond..”

Testamentet angiver tydeligt, at penge udelukkende skulle uddeles til personer, der var til stede ved gudstjenesterne. Fra koret nævnes kanniker, kannikevikarer og præbendeindehaverne, mens der nedenfor i kirken blev uddelt mønter til munke, nonner, fattige og tiggere. Endelig skulle dem, der ringede med klokkerne betales for deres deltagelse, tabel 1. Igen kan man formode, at udbetalingerne primært er foretaget i penninge, hvilket i 1400-tallet vil sige de ensidigt prægede små sølv mønter hulpenninge. I 1400-tallet gik der 5 mark penge på 1 mark sølv og 192 penninge på 1 mark penge. Omregnes testamentes uddelinger til penninge, blev der på en enkelt dag uddelt 522 penninge i kirken, hvoraf 360 penninge blev distribueret mellem domkapitlets medlemmer, der opholdt i højkoret under gudstjenesten.

Distributionerne i koret omtales også i Lunds domkapitels statutter fra 1489. Statutterne er opdelt i 49 artikler, hvoraf artikel 12–19 omhandler ”korets værdighed” *de honestate chori*, hvilket vil sige højkoret, hvor korstolene var placeret. Formålet

Kanniker	2 x skilling grot (a 108 penninge)	216 penninge
Kannikevikarer	24 x sterlinger (a 3 penninge)	72 penninge
Præbendeindehavere	8 x grot (a 9 penninge)	72 penninge
Fattige/tiggere	10 x grot (a 9 penninge)	90 penninge
Dominikanere	2 x grot (a 9 penninge)	18 penninge
Franciskanere	2 x grot (a 9 penninge)	18 penninge
Nonner	2 x grot (a 9 penninge)	18 penninge
Ringere	2 x grot (a 9 penninge)	18 penninge
I alt		522 penninge

Tabel 1. Uddeling af penge i Domkirken efter bestemmelser i Svend Saxstrups testamente fra 1404.

med bestemmelserne var, at sikre at kannikerne bevarede koretets værdighed, og beskriver blandt andet, hvordan kannikerne skulle være klædt, når de deltog i messerne. Bestemmelserne regulerer dog primært kannikernes ret til distributionerne, der finder sted i højkoret efter gudstjenesterne (Netterstrøm 2021, 148–151). Statutterne beskriver nøje hvor længe kannikerne skulle deltage i messerne for at kunne få del i distributionerne (Netterstrøm 2021, 152). Det er tydeligt, at statutternes formål var at forhindre kannikerne i blot at møde op lige inden distributionerne.

Korstolsmønternes kronologisk profil afspejler en kontinuerlig deponering af mønter fra korstolens opførelse i midten af 1300-tallet til begyndelsen af 1500-tallet, fig. 7. Den kontinuerlige deponering af mønter, kan dermed afspejle tilfældige tab i forbindelse med denne daglige håndtering af mønter i koret. Korstolsmønterne er domineret af små sølv mønter, fig. 6. ”Borgerkrigsmønter” og frem for alt middelalderens små tynde braketeater udgør størsteparten af mønterne. Møntfundene underbygger dermed, at kannikerne dagligt modtog betaling for deres ydelser i form af små sølv mønter.

Sidste paragraf i statutterne om ”koretets værdighed” beskriver at kanniker, der endnu ikke var præsteviede, gerne måtte opholde sig i koret, men ikke måtte benytte stolene tættest på højalteret (Netterstrøm 2021, 153).

Områder med størst fundintensitet er netop den nordlige række tættest på højalteret, men også samlet set under den sydlige stolerække, hvor en tykt lagt støv og smuds under hele stolerækken antyder, stor aktivitet. Det var altså formentlig her, at kannikerne primært opholdt sig. Sammenholder vi med de øvrige fund, er det sandsynligt, at langt hovedparten afspejler tilfældige tab. Knive og blækhus med hul, der har hængt i bæltet, skriveredskaber, indkøbslister, bogmærker, en eller flere itubrudte bedekranse og kamme synes alle at udgøre hverdagsgenstande, tabt i forbindelse med kannikernes mange timers daglige ophold på stolene. At også mønter er faldet ud af kannikernes pung, der hang i bæltet, er derfor en meget plausible tolkning for hovedparten af mønterne.

Der ses et markant fald i antallet af deponerede mønter præget omkring eller umiddelbart før 1520, fig. 7. Det stærkt begrænsede antal efterreformatoriske mønter adskiller korstolsfundet fra danske kirkegulvsmønter, idet omkring halvdelen af materialet fra kirkegulve normalt består af mønter præget efter 1536 (Grinder-Hansen 2000, 165–169). Det er nærliggende, at knytte denne forskel, til de særlige forhold og aktiviteter, der var knyttet til korstolene og deres brugere. Grafen reflekterer mønternes prægetidspunkt og ikke mønternes omløbstid. Kong Hans’ hvid udgør den yngste større samlede møntgruppe. Periodens

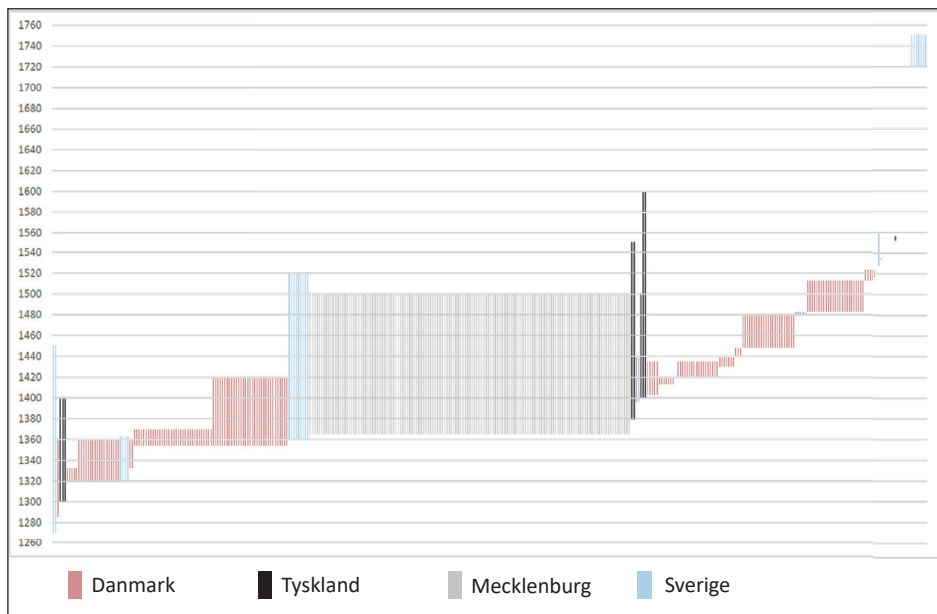

Fig. 7: Den kronologiske profil for alle daterede korstolsmønter (377 stk.). Hver mønt er markeret med en streg, der illustrerer møntens mulige udmøntningsperiode. Grafen illustrerer mønternes produktions-tidspunkt, men ikke deres deponeringstidspunkt.

skatte dokumenterer, at hvid dominerede møntomløbet frem til 1530-erne (Märcher 2018, 435; 458). Den markante nedgang er derfor formentlig ikke reel, og antallet af tabte mønter, har været mere jævnt frem til 1530-erne. Det er dermed nærliggende, at kæde nedgangen i deponerede mønter sammen med reformationen i 1536. Flere klostre og Domkapitler bibeholde visse katolske sædvaner og ritualer efter reformationen. Først i 1587 revideredes Domkapitlets statutter. Tydeligt er det, at kortjenesen nu spillede en mindre rolle. Bestemmelserne fra 1489 statutterne, der nøje beskriver hvilke forpligtelser, der udløste del i distributionerne, er afløst af en paragraf, der blot generelt pålægger residerende kanniker, at søge kor og prædiken (Bay 2021, 309). En sådan glidende overgang kan ikke genfindes i møntfundene. Mønternes kronologiske profil afspejler i stedet et markant skifte

omkring reformationen. Godtages det, at hovedparten af mønterne udgør tilfældige tab i forbindelse transaktioner i koret, viser møntfundene, at de daglige udbetalinger til kannikerne i koret stoppede efter reformationen.

Korstolsfundet rummer en gruppe af fund, der tydeligt viser at nogle af genstandene repræsenterer rituelle deponeringer. Et sæt med 20 spillekort var bevidst destruerede ved tre tværsnit og korset fra en messehagel var klippet ud, rullet sammen og deponeret under stolene. Under den sydlige stolerække, fandt Ekdahl en papirlap, oprullet og bunden med snor. Teksten indeholder en besværgelse mod en øjensygdom, endnu en amulet eller besværgelse fandtes under den nordlige række. Her var ordlyden ”Sancta elina mater marie virgine” (Sankt Helena, mor til jomfru Maria) (Manhag 2021 423–424). Det er også usandsynligt at en flagrum og tre sko

Fig. 8: Oversko fundet under korstolene. Overskoene blev båret uden over ens almindelige sko. Skoene er fint dekoreret med lyse kanter og cirkler, og har tilhørt en velhavende person. Foto: Historiska museet vid Lunds universitet.

tilfældigt er havnet under stolene. Deponering af brugte sko i bygninger er et velkendt fænomen fra middelalderen og frem til 1900-tallet. Skjulte sko kendes fra alle typer af bygninger fra almindelige beboelseshuse, til herregårde og kirkelige bygninger. Hyppigst er skoene placeret ved åbninger eller overgange, fx ved kaminer, på lofter og under gulve (Swann 1996). De skjulte sko er ofte meget slidte, og fungerede formentlig som en form for besjælede amuletter, med stærk tilknytning til den person, der havde anvendt dem. To af skoene, der var skjult under korstolene, er stadig bevarede. De er begge indendørs oversko fra midten af 1400-tallet, beregnet til at beskytte fødderne mod kulde (Swann 2001, 78–79), figur 8. Denne type af indendørs oversko, der som her oven i købet er dekorerede, var forbeholdt de højeste so-

cialle lag.⁵ Det er således sandsynligt, at det er en af Domkapitlets medlemmer, der har deponeret skoene under korstolene.

Brugen af korstolene var forbeholdt kannikerne, men det kan ikke afvises at andre også kunne liste sig til at deponere genstande under stolene. Det er muligt at også en del af mønterne repræsenterer rituelle deponeringer, enten af kannikerne selv eller af andre. På linje med deponeringer ved hellige altre (Ingvardson 2016; 2021), har stolene hvor kannikerner dagligt sad og fremførte bønner, uden tvivl været et kraftfuldt sted at yde sit offer. Korset fra messehagel og flagrum har dog en tydelig kobling til det kirkelige miljø, og afspejler, at disse deponeringer formentlig er foretaget af personer fra Domkapitels personkreds, der havde sin daglige gang i koret.

5 Mange tak til Vivi Lena Andersen for værdifuld information om fænomenet skjulte sko

Takket være Ekdahl, der i 1833 udviste imponerende fremsynethed, idet han metodisk soldede og registrerede materialet under korstolene, har vi i dag en guldgrube af informationer om kannikernes liv, tanker og hverdagsaktiviteter. Mønterne giver et enestående indblik i den religiøse elites møntbrug, og tilføjer nye aspekter i diskussionen om kirkemønternes funktion og betydning.

Litteratur

- Barnekow, K. (1946) Lunds Domkyrkas historia 1636–1680. I: Lunds domkyrkas historia 1145–1945, bd. 2 1536–1680, s.
- Bay, O. (2021) Domkapitlet udhules. Lunds domkapitel 1536–1671. I: A. Jarlert (red.) *Lunds domkapitels och domkyrkoråds historia*. Bibliotheca Historico-Ecclesiastica Lundensis 68, Andra bandet, s. 251–428
- Bornestaf, U. (1993) *Skånska borgarkrigsmynt 1241–1377. En kronologisk och korologisk studie*. Stockholms Universitet, C-uppsats.
- Brunius, C. G. (1836) *Nordens äldsta Metropolitankyrka eller historisk och arkitektonisk Beskrifning öfver Lunds Domkyrka*. Lund: tryckt uti Berlingska Boktryckeriet.
- Callahan, W. J. (1983) *A dendrochronological investigation of the monk chairs in the Cathedral of Lund: the methods and preliminary results*. Seminarieuppstats, Lund
- Ekdahl, N. J. (1833a) *Protocoll, hållet vid rifningen af Munkstolarne vid södra siden af hægchoret i Lunds Domkyrka*. ATA, ämbetsarkivet 4, F1, Topografiska dossierer, Skåne. Lund. Domkyrkan. 1700–1800, inventeringen 1833
- Ekdahl, N.J. (1833b) *Saker hittade vid sållningen af soporne, som funnits under de numera flyttade chorstolarne i Lunds Domkyrka*. ATA, ämbetsarkivet 4, F1, Topografiaska dossierer, Skåne. Lund. Domkyrkan. 1800–1924
- Galster, G. (1972). *Unionstidens udmøntninger*. København.
- Grinder-Hansen, K. (1994) Christian II's klippinge – en studie i en effektiv mønttinddragelse. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* 1994, nr. 4, s. 70–73
- Grinder-Hansen, K. (1996) ”Kobber fulgte efter sølvet, det ringere efter det bedre”. Mysteriet om Valdemar Atterdags manglende møntvæsen. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 1996, s. 192–205
- Grinder-Hansen, K. (2000) *Kongemagtens krise. Det danske møntvæsen 1241–1340*. København
- Gullbekk, S.H., C. Kilger, S. Kristensen & H. Roland (2021) *Coins in Churches: Archaeology, Money and Religious Devotion in Medieval Northern Europe*. Milton: Taylor and Francis
- von Heijne, C. (2014) Ett ovanligt trettonhundratalsfynd från kvarteret Tranan i Malmö. *Nordisk Numismatisk Årsskrift*, Ny Serie, 1, s. 109–126
- Hildebrand, B. E. (1834) *Hildebrand Inv. No 663*. Statens historiska museer Inventar-nummer 633, Huvudkatalog (del B), s. 1–4
- Hildebrand, B. E. (uden år) *Mynt och Bracteater funna under gulvet i Lunds Domkyrkas östra Chor 1833*. Statens historiska museer Inventar-nummer 633, Huvudkatalog (del B), s. 5–8
- Ingesman, P. (1990) *Ærkesædets godsadministration i senmiddelalderen*. Skånsk senmedeltid och renæssans, bd 12, Venskaps-Societeten i Lund
- Ingvardson, G. (2016) *Sjælefredelse eller lommespild – møntfundene fra Hedensted Kirke*. I: Hedensted Kirke. Undersøgelser og restaureringer (red.) M. Andersen & H. Mikkelsen. Det Kongelige Nordiske
- Ingvardson, G. (2021) Coins in church contexts: Hedensted Church, Jutland, Denmark. I: S.H. Gullbekk, C. Kilger, S. Kristensen & H. Roland (red.) *Coins in*

- Churches. Archaeology, Money and Religious Devotion in Medieval Northern Europe*. Routledge: London and New York, s. 269–291.
- Jensen, J.S. (1977) Kirkegulvsmønter. *HIKUI* 3, S. 295–302.
- Jesse, W. (1928) *Der Wendische Münzverein*, Lübeck
- Johannesson, G. (1947) *Den skånska kyrkan och reformationen*, Lund. 1947
- Klackenberg, H. (1992) *Moneta nostra: monetarisering i medeltidens Sverige*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International
- Kaaber, K.G. & J. Gylling Weile (2002), *Danske Udmøntninger i det 13. og 14. århundrede*, København, (manuskript, mangfoldiggjort og distribueret af Dansk Numismatisk Forening).
- Lagerqvist, L.O. (1970) *Svenska mynt: under vikingatid och medeltid (ca 995–1521) samt gotländska mynt (ca 1140–1565)*. Stockholm: Numismatiska Bokförlaget
- Manhag, A. (2021) Lost notes and Hidden Spells: Scraps of Wordly Literacy from the Choir Stalls in Lund Cathedral. I: K. H. Andersen, J. B. Netterstrøm, L. Imer, B. Poulsen & R. S. Olesen (red.) *Urban Literacy in the Nordic Middle Ages*, Brepols: Turnhout, s. 411–440.
- Mansfeld-Büllner, H. V. (1887) *Afbildninger af samtlige hidtil kjedte Danske Mønter fra Tidsrummet 1241–1377*, København
- Moesgaard, J.C: (2008) Dateringen af Christian III's mønter 1534–1540. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, s. 119–127.
- Netterstrøm, J.B. (2021) Domkapitlet mellem magt og magtesløshed. Senmiddelalder og reformationstid (1400–1536). I: A. Jarlert (red.) *Lunds domkapitels och domkyrkoråds historia*. Bibliotheca Historico-Ecclesiastica Lundensis 68, Första bandet, s. 119–217
- Oertzen, O. (1900) *Die Mecklenburgischen Münzen*, Schwerin
- Rensbro, H. (2021) The archaeology of church floors. I: S.H. Gullbekk, C. Kilger, S. Kristensen & H. Roland (red.) *Coins in Churches. Archaeology, Money and Religious Devotion in Medieval Northern Europe*. Routledge: London and New York, s. 59–64
- Rensbro, H. & J.C. Moesgaard (2021) The archaeological landscape under the church floors: Coins and contexts in Aggersborg church, Jutland, Denmark. I: S.H. Gullbekk, C. Kilger, S. Kristensen & H. Roland (red.) *Coins in Churches. Archaeology, Money and Religious Devotion in Medieval Northern Europe*. Routledge: London and New York, s. 237–268
- Risvaag, J. A. (2006) *Mynt og by*. Trondheim.
- von Saurma-Jeltsch, H. (1892) *Die Saurmasche Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnischer Gepräge*. Berlin.
- Sieg (2017), *Siegs møntkatalog 2018*, København.
- Swann, J. (1996) Concealed Shoes in Buildings, *Costume* no. 30, 1996, s. 56–69
- Swann, J. (2001) *History of footwear in Norway, Sweden and Finland: prehistory to 1950*. Stockholm: Kungl. Vitterhets historie och antikvitets akademien
- Sæther, O. (1965) Mecklenburgske okseholdbrakteater i norske kirkefundn. *NNUM*, s. 173–178.
- Sømod, J. (2009) *Danske mønter og mønter fra lande samt områder i union med Danmark eller under dansk overhøjhed fra de ældste tider og indtil 1448*, 2 bind, Frederiksberg.
- Thomsen, C.J. (1938) Om Mynt, præget i Aarhus, udgivet med Noter og med Tillæg af C.J. Thomsens numismatiske Arbejder af Georg Galster. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, s. 237–244.
- Østergaard, B. (1995) Rigsrådets hvid – ikke 1448, men 1481–83. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, s. 34–39.

Hildebrand Inv. N° 663.

Försk. d. 1² Aug. 18⁴⁴

Mynt funna under gulfvet i det gamla
 Högskoret i Lunds Domkyrka, hvaraf,
 enl. en majst. räkning af d. 22/11/18⁴⁴, sås för
 Kongl. Myntkabinettet utväljas tynd guld för
 det sammas finnes behöfligt, och det öfriga
 tillställas Kongl. Universitetet i Lund Mynt-
 samling. —————

Daniska Mynt.

Kongl. Lunds Summa.
 Myntk. Myntst.

a) Före Unionen.

Mynt från Norrarkriget (949-1449).

Mynt med Laurentii halft, flagga, Lund	1.	3	—	6.
De med krona på Ad. ———	1.	1.	—	2.
De på ad. en Mycket, på Nev. ett Törn.	1.	4.	—	5.
De på Ad. en Landsfäst; på Sas. ett Kors.	—	2.	—	2.
De — med Kors ———	—	2.	—	2.
De — med ett Örnkars ———	1.	—	—	1.
De — med Bohstafven W ———	1.	—	—	1.
Små ottydliga Mynt, förmodligen från sammas tid, ätminstone äldre än Unionen	2.	5.	—	7.

b) Under Unionen.

Eriks af Pommern.

Lunds mynt af dålig halt	6.	12.	—	18.
De De af bättre halt	3.	4.	—	7.
Mynt flagga i Nessved	2.	3.	—	5.
De De på Curre flott	3.	4.	—	7.
Brastaler med krona, utan trisul från Eriks tid.	7.	27.	—	34.
De De med krona, sannolikt från sammas tid	7.	26.	—	33.

Transport 35 95 130

Transport	Från 6 Myntsk.	Lunda Myntsk.	Summa 1790
	25	95	

Christopher of Bayern.

Mynt slagna i Malmö ——— 1. 2. — 3.

Interregnum efter Kon. Christopher.

Mynt slagna i Malmö ——— 2. 3. — 5.

Præstale med ett Lapon, möjligen
från denna tid ——— 1. — 1.

Christiern I.

Mynt slagna i Malmö ——— 5. 18. — 23.

Præstaler med Kront Co. ——— 2. 2. — 4.

Hans.

Mynt slagna i Malmö ——— 5. 15. — 20.

do do i Salborg? ——— 1. — 1.

do do i Bergens ——— 1. — 1.

2 Norra Mynt (Moneta Norvegi) ——— 2. 1. — 3.

c) Efter Unionen

Christian II.

Mynt slaget i Wisby ——— 1. — 1.

do — i Malmö under Greffe
fejden ——— 1. — 1.

Fredrik I.

Mynt (6 bänning) slaget i Kopparhamn ——— 1. — 1.

Christian III.

Mynt slaget i Aarhus ——— 1. — 1.

do (2 Skilling) i Kopparhamn ——— 1. — 1.

do (do) i Ribe ——— 1. — 1.

En Skilling Danne 1544, 1550 ——— 2. — 2.

Fredrik II.

En Skilling af år 1564 ——— 1. — 1.

do do 1565 ——— 1. — 1.

Transport 60. 141. 201.

	Kongl. Myntk.	Länd. Myntk.	Summa
<u>Christian II.</u>			
Transport	60	141.	201.
En Hvid af 1622	-	2	2
En Skilling af 1620	1	-	1
To Skilling af 1622	1	-	1

Svenska.

Prästestor med 2 ^{ne} motvända kronor	1.	1.	2
Do med bokst. S.	1.	1.	2
Eriks af Pomerens Stockholms Örtug	-	1.	1.
Gustaf k.s. Wappers Half Örtug	1.	-	1.
Drott. Ulrika Eleonoras och Kon. Friedrik k.s. Ett Örtug k. M.	-	7.	7.

Tyska

Schleswigs Mynt	-	1.	1.
Holfstedts Do	1	-	1.
Mynt af Johan Alb. Keat af Mecklenb.	1	-	1
Do från Güstrow, Wismar etc. med Ornhufvad	2.	4	6.
Prästestor med Mecklenburgiska Ornhufvadet	6.	133.	139
Stralsunds Mynt med Hudenvapen	-	2	2
Do Do bokst. S.	1	-	1.
Orensiska Hårsmästarens	1	-	1.
Prästestor med Örnvingar	2	1.	3.
Litet mynt med 4 ^{re} torn, möjl. Hamb.	1	-	1.

Okända Prästestor.

med menniskohufvad	4	5	9
med ett uanföddigt do	1	-	1.
- en utprästat hand eller dyg.	1.	1.	2
- en flags krona öfver äfyttes figur	2	1.	3.

Transport 88 301 389

	Kongl. Myntk.	Länd. Myntk.	Summa
Transjekt	88	701	789
Brakt med bokst. n ?	1	—	—
De — W (Wisby ?)	1	1	—
De — en Lilja	1	1	—
Söndriga, styckiga eller utplånade prute funderne fragmenter	—	46	—
Ett otydligt mynt	—	1	—
En spjelpänning eller pollett	—	1	—
Summa	91	741	832

Bilag 2. Møntliste

Hildebrands beskrivelser 1834/uden år	Tolkning				Tildelt ifølge Hild. 1834/u. år				
	Område	Autoritet	Mønttype	Datering	By	Reference	Stockholm	Lund	I alt
Danska Mynt(a) Före Unionen/Mynt från Borgarkrigen /13749-1440/									
1 Mynt med Laurentii halster, slagen i Lund	Danmark	Erik Plovpenning-Magnus Eriksson	penning	1241-1360	Lund?		1	5	6
2 Do med Krona på Adv	Danmark	Erik Plovpenning-Valdemar Atterdag	penning	1241-1375			1	1	2
3 Do På adv. En Nyckel; på Rev. Eit Torn	Danmark	Kristoffer II-Magnus Eriksson	penning	1330-1340	Lund	MB 532	1	4	5
4 Do På Adv. En Lansspets; på Rev. Eit Kors	Danmark	Magnus Eriksson	penning	1332-1360	Lund	MB 663	0	2	2
5 Do _ med Kors	Danmark	Erik Plovpenning-Valdemar Atterdag	penning	1241-1375			0	2	2
6 Do _ med ett Ankare/et st. med et ankar (Arhus?)	Danmark	Erik Menved-Magnus Eriksson	penning	1286-1360			1	0	1
7 Do_ med Bokstavven W	Danmark	Kristoffer II-Valdemar Atterdag	penning	1319-1360	Lund/ Slesvig/ Roskilde	MB 528, 593, 680	1	0	1
8 Små otydliga Mynt, förmodligen från samma tid, åtminstone äldre än Unionen	Danmark	Dansk	penning	1241-1375			2	5	7/6

Hildebrands beskrivelser 1834/uden år	Tolkning							Tildelt ifølge Hild. 1834/1. år			
	Område	Autoritet	Mønttype	Datering	By	Reference	Stockholm	Lund	I alt		
Danska Mynt/Under Unionen/ Erik af Pommern											
9 Lunds mynt af dårlig halt	Danmark	Erik af Pommern	kobberster- ling	1420-1435	Lund	Galster 10	6/9	12/9	18		
10 Lunds mynt af bedre halt	Danmark	Erik af Pommern	sterling	1413-1420	Lund	Galster 9	3/4	4/3	7		
11 Mynt Slagna i Næstved	Danmark	Erik af Pommern	hvid/kob- bersterling	1403-1435	Næstved	Galster 2,3 eller 4, 7	2/3	3/2	5	Sandsynligvis ikke hvide, da de er meget sjældne.	
12 Do do på Gurre Slot/7 st slagna på Gurre Slot på Seland	Danmark	Erik af Pommern	gros	1430-1439	Gurre Slot	Galster 16	3/4	4/3	7		
13 Bracteater med Bokst. E. utan tvivæl från Eriks tid/34 Bracte- ater med bokst. E troligen från Erik af Pommern tid.	Sverige	Magnus Eriks- son/Abrekht af Mecklenburg	brakteat penning	1354-1370	Kalmar	Lagerqvist XXXVIII/XXXX	7/17	27/17	34	Sandsynligvis L XXVIII, som er almindelig i Skåne, se Højne 2014 for udbredelse og møntsted.	
14 Do do Krona, sannolikt från samma tid/33 Bracteater med Krona, uten tvivæl från Eriks tid	Danmark	Erik af Pommern	hulpenning	1400-1420	Næstved og Lund	Galster 5	7/12	26/16	33/28		
Danska Mynt/U) Under Unio- nen/Christopher af Bayern											
15 Mynt Slagna i Malmö	Danmark	Christoffer af Bjærn	sterling/ hvid	1440-1448	Malmø	Galster 19-20	1	2	3	Sandsynligvis hvid, da sterlingen er sjælden.	
Danska Mynt/U) Under Uni- onen/interregnum efter Kon. Christopher											
16 Mynt Slagna i Malmö	Danmark	Rigsrådet	hvid	1481-1483	Malmø	Galster 22	2/3	3/2	5	Omdateret, se Østergård 1995.	
17 Bracteate med Lejon, mögling- en från denna tid/1 st. Bracte- at med ett Lejon, från Erik af Pommern eller Christophers tid	Danmark	Erik af Pommern	Lebard brakteat penning	1396-1439	Næstved	Galster 12	1	0	1		
Danska Mynt/U) Under Unio- nen/Christiern I											
18 Mynt Slagna i Malmö	Danmark	Christian I	hvid	1448-1481	Malmø	Galster 23	5/12	18/11	23		
19 Bracteate med Krönt C	Danmark	Christian II	bleifert	1513-1523		Hede (Chr III) 23	2	2	4	Omdateret, se Siegs Møntkatalog.	

Hildebrands beskrivelser 1834/uden år	Tolkning					Tidligt ifølge Hld. 1834/u. år				
	Område	Autoritet	Mønttype	Datering	By	Reference	Stockholm	Lund	I alt	
Danska Mynt(b) Under Unionen/Hans										
20 Mynt Slagna i Malmö	Danmark	Hans	hvid	1483-1513	Malmø	Galster 31	5/10	15/10	20	
21 Do do Aalborg	Danmark	Hans	hvid	1483-1513	Aalborg	Galster 36	1	0	1	
22 Do do Bergen	Norge	Hans	hvid	1483-1513	Bergen	Galster 151-154	1	0	1	
23 Norska Mynt (Moneta Norwei)	Norge	Hans	hvid	1483-1513	Trondhjem	Galster 155, 158	2	1	3	se Risvaag 2006 for mønstret (findes også med Sankt Olavs navn, Galster 157, 159-162).
Danska Mynt(c) Efter Unionen/Christian II										
24 Mynt slaget i Wisby	Gotland	Søren Norby	hvid/skilling	1517-1523	Visby	Galster 143-145	0	1	1	Der findes ingen Visby-mønter med Christian II's navn. Søren Norby var i Christians tjeneste.
25 Do _ under Grefen fejden/Christian II slaget af hans anhängere under Greffejden 1536) 1 st. slaget i Malmö.	Danmark	Christoffer af Oldenburg og Albrecht 7. af Mecklenburg		1534-1535	Malmø og København		1	0	1	Mønterne er ligeledes præget i København, se Galster 1972.
Danska Mynt(c) Efter Unionen/Fredrik I										
26 Mynt (6 Penning) slaget i København	Danmark	Frederik I	søiling	1524	København	Galster 57	1	0	1	
Danska Mynt(c) Efter Unionen/Christian III										
27 Mynt slaget i Aarhus/1 st. Aarhus mynt, føre kroningen	Danmark	Christian III	4 skilling-2 mark	1535	Aarhus	Galster 92-95	0	1	1	Galster 96 er efter kroningen. Galster 95B muligvis præget med uændret årstal indtil 1538/1540, Moesgaard 2008.
28 Do _ (2 skill) i Køppenhamm	Danmark	Christian III	2 skilling	1536	København	Galster 105	0	1	1	Præget efterår 1537-1540, Moesgaard 2008.
29 Do _ (do _) i Ribe/ st. Do/2 skilling s. i Ribe 1536	Danmark	Christian III	2 skilling	1536	Ribe	Galster 108	0	1	1	Præget efterår 1537-efterår 1538, Moesgaard 2008.
30 En Skilling Dansk 1547; 1550	Danmark	Christian III	skilling	1547	København	Hede 6b	1	0	1	
	Danmark	Christian III	skilling	1550	København	Hede 6b	1	0	1	

Hiltebrands beskrivelser 1834/uden år	Tolkning						Tildelt ifølge Hild. 1834/ii. år		
	Område	Autoritet	Mentype	Datering	By	Reference	Stockholm	Lund	I alt
31	Danska Mynt( ) Efter Unionen/Fredrik II								
32	En Skilling af år 1564/1 st. Skilling Klipping af år 1564	Danmark	Frederik II	2 skilling	1564		1	0	1
33	Do _____ 1565	Danmark	Frederik II	2 skilling	1565		0	1	1
	Danska Mynt( ) Efter Unionen/Christian IV								
34	En Hvid af 1602	Danmark	Christian IV	hvid	1602		0/1	2/1	2
35	En Skilling af år 1620	Danmark	Christian IV	skilling	1620		1	0	1
36	Toskilling af år 1632	Danmark	Christian IV	2 skilling	1632		1	0	1
	Svenska								
37	Bracteater med 2nd motvånda kronor	Sverige	Magnus Eriksson	brakteat penning	1319-1363		Lagerqvist XXXX	1	2
38	Do _____ med Bokst. S	Sverige	Magnus Eriksson	brakteat penning	1319-1363	Söderköpning	Lagerqvist XXXVIII 3	1	2
39	Erik af Pommern Stockholm Örtug	Sverige	Erik af Pommern	ørtug	1396-1439	Stockholm	Galsier 195-197; Lagerqvist 1-3	0	1
40	Gustaf 1:s Westeras Half Örtug	Sverige	Gustaf I	1/2 örtug	1528-1560	Västerås		1	0
41	Drothin, Ulrika Eleonoras och Kon. Frederik 1:s Ett öre k.m.	Sverige	Ulrika Eleonora-Frederik I	öre	1718-1751		0	7	7
	Tyska								
42	Sleswigs Mynt	Slesvig					0	1	1
43	Halstens do	Holsten					1	0	1
44	Mynt af Johan Alb. Hert. af Mecklend.	Mecklenburg	Johan Albert, Hertug af Mecklenburg		1552-1556		1	0	1
45	Do. från Gústrow, Wismar etc. med Oxhufvud	Mecklenburg eller Gústrow					2	4	6
	Wisnar	Wisnar	Byen						

	Hildebrands beskrivelser 1834/uden år	Tolkning							Tildelt ifølge Hild. 1834/u. år		
		Område	Autoritet	Montype	Datering	By	Reference	Stockholm	Lund	I alt	
46	Bracteater med Mecklenburgska Oxhufvudet	Mecklenburg	Mecklenburg bracteate		1365-1500			6/89	133/50	139	
47	Siralsunds Mynt med Sledensvapen	Siralsund	Byen	Witten?	1379-1550	Siralsund		0	2	2	
48	Do... Do... Bokst. S	Siralsund	Byen	Witten	1400-1500	Siralsund	Jesse 497	1	0	1	
49	Preusiska Härmästarens/1 st. Preusiska Härmästaren Micha...	Tyske Orden	Michael, ordensmester		1413-1422		Jfr Saurma 5022-5023	1		1	
50	Bracteater med Örmvingar/3 st. Bracteater med en flakt örn (Örnvinger?)	Lübeck?		blaffer/hulpenning	1300-1400		Jesse 284	2	1	3	der findes andre tyske bracteater med ørn, som Nordhausen og Thüringen, men Lübeck synes mest sandsynlig.
51	Lillet mynt med 3 torn, möjl Hamb.	Hamborg?						1	0	1	
52	Okända Bracteater Med Menniskohufvud	Sverige	Bracteate	penning	1360-1520	ukendt	Lagerqvist XXXII	4/6	5/3	9	Lagerqvist XVII, Valdemar (1250-75) synes er være for tidlig. Kan også være Lübeck.
53	Med ett vanskäpligt do_ /1 st. med vanskäpt Menniskohufvud ?? Bredvid ett kors (falsk)	ubestemt						1	0	1	
54	– en utsträckt hand eller ligl.	ubestemt		penning				1	1	2	
55	– en slags krona og en otydlig figur/3 st. med en slags Krona ??? 3 adellig figur.	ubestemt						2	1	3	
56	Bract. med bokst. n ?	ubestemt						1	0	1	
57	Do_ W (Wisby ?)	Gotland	Bracteate	penning	1270-1450	Visby	Lagerqvist XXXIV	1	1	2	
58	Do_ en Lilja	Strassburg	Byen	penning	1400-1600		Lilienpenning	1	1	2	Usikker bestemmelse.
59	Söndriga, otydliga eller utplånade samt finarre Fragmenter/31 st. otydliga och utplånade bracteater samt en del fragmenter af bract och mynt	ubestemt						0	36/31	36/31	
60	Ett otydligt mynt/1 Riga ? Mynt	Riga				Riga		0	1	1	
	En spelpenning eller pollett	ubestemt						0	1	1	I listen 1834 angives at 132 afleveres til Lund, men summen er 131.